

ג) מעשה נפלא מה שאירע תלמיד שאינו הגון - רצה להרוג את רבו.

בהיות הרב מוהריק"ו שד"ר [שליח דרבנן] בערי אשכנז מעיה"ק [מעיר הקודש] ירושלים סיפר לו חכם אחד זקן ברוסיא

מה שאירע לו עם תלמיד שאינו הגון אחר ונעשה לסטים מזוין מלסטם את הבריות ולוקח נפשות ביערים הגדולים והנוראים שבמדינות ההם. ויהי היום כי החכם ההוא, נהפך עליו הגלגל והוכרח במעשיו לדפוק על דלתי הנדיבים מעיר לעיר באותו המחוז, אולי תעלה ארוכה למכת עניותו. והי' נוסע ברגליו ממקום למקום באשר נמצאים פונדקים רבים בכל נ"ד' שעות מפני תקנת עוברים ושבים, ובהם ינוחו יגיעי כח. ואחר שהחכם הזקן הוא קיבץ על יד מנה מאתים זהובים מטבע היוצא, באותו שעה נפל עליו הגורל, כי בהיותו הולך בעמק עכור שביער אחד אדיר ונורא. והנה לקראתו לסטים מזוין וראשו בשמים. ויהי בראות הזקן את הצורה הצוררה היא כמעט פרחת נשמתו, כי ידע כי בנפשו ידבר וקרבה עת פקודתו:

ויהי כאשר נתקרב אליו והנה האיש המלסטם משתחוה אליו בנשיקות ורגלים באמור אליו בקול בוכים: "רבי ברכני כי תלמידך אני ומימי תורתך שתי מיום שעמדתי על דעתי". ויפג לב החכם הזקן כי לא האמין אליו וישתדל הלסטים הנ"ל לתת לו סימנים מובהקים כי הוא תלמידך שתי מיום שעמדתי על דעתי. ויפג לב החכם הזקן כי לא האמין אליו וישתדל הלסטים הנ"ל לתת לו סימנים מובהקים כי הוא אותו התלמיד שלמד אצלו אלו דפי

ג) מעשה נפלא מה שאירע תלמיד שאינו הגון רצה להרוג את רבו.

בהיות הרב מוהריק"ו שד"ר בערי אשכנז מעיה"ק ירושלים סיפר לו חכם אחד זקן ברוסיא מה שאירע לו עם תלמיד שאינו הגון אחר שלמד מרבו כמה מאות דפי מסכתות בע"פ יצא לתרבות רעה

ונעשה לסטים מזוין מלסטם את הבריות ולוקח נפשות ביערים הגדולים והנוראים שבמדינות ההם. ויהי היום כי החכם ההוא נהפך עליו הגלגל והוכרח במעשיו לדפוק על דלתי הנדיבים מעיר לעיר באותו המחוז אולי תעלה ארוכה למכת עניותו והי' נוסע ברגליו ממקום למקום באשר נמצאים פונדקים רבים בכל נ"ד' שעות מפני תקנת עוברים ושבים ובהם ינוחו יגיעי כח. ואחר שהחכם הזקן הוא קיבץ על יד מנה מאתים זהובים מטבע היוצא באותו שעה נפל עליו הגורל כי בהיותו הולך בעמק עכור שביער אחד אדיר ונורא. והנה לקראתו לסטים מזוין וראשו בשמים. ויהי בראות הזקן את הצורה הצוררה היא כמעט פרחת נשמתו כי ידע כי בנפשו ידבר וקרבה עת פקודתו:

ויהי כאשר נתקרב אליו והנה האיש המלסטם משתחוה אליו בנשיקות ידים ורגלים באמור אליו בקול בוכים רבי ברכני כי תלמידך אני ומימי תורתך שתי מיום שעמדתי על דעתי ויפג לב החכם הזקן כי לא האמין אליו וישתדל הלסטים הנ"ל לתת לו סימנים מובהקים כי הוא אותו התלמיד שלמד אצלו אלו דפי המסכתות ותחי רוחו בדברו אליו ותהי שמחת הזקן גדולה עד מאד כי מאויב נהפך לו לאויב רעו ותלמידו ויהי כאשר כלו לספר זה לזה את כל הקורות אותם מיום הפרד איש מאת רעהו ענה הלסטים אל הזקן ואמר רבי התוודה ענה הזקן בנפש כהלה מדוע השיב לו הלסטים כי קרבה עת פקודתך ענה הזקן מה פשעי ומה חטאתי השיב הלסטים אמת דברך חף אתה מפשע ולא עון אבל זאת מלאכתי וממנה פרנסתי ופרנסת בני ביתי וע"כ אין אני נוהג הפרש במלאכתי זאת בין אויב לאוהב ולאדם לא אכנה והתחיל הזקן להתנפל לפניו באלף מיני תחנונים להיות לו נפשו לשלל וגם את הכל יקח משוב רצונו והשלמת דעתו. אבל הרוצח לא שת לבו לדברים האלה ושפך כעסו וחמתו והיישיר קנה השריפה כנגד לבו של הזקן ויאמר אליו בחרי אף אי זקן שוטה הלא ידעת כי מפני שאני תלמידך ואתה מורי ורבי ולמדתי תורה יחד נכמרו רחומי ואני נותן לך זמן להתודות ולשוב אל ד'. טרם אמיתך

המסכתות. ותחי רוחו בדברו אליו ותהי שמחת הזקן גדולה עד מאד כי מאויב נהפך לו לאויב [צ"ל: לאוהב], רעו ותלמידו. ויהי כאשר כלו לספר זה לזה את כל הקורות אותם מיום הפרד איש מאת רעהו, ענה הלסטים אל הזקן ואמר: "רבי התוודה." ענה הזקן בנפש כהלה: "מדוע?" השיב לו הלסטים: "כי קרבה עת פקודתך." ענה הזקן: "מה פשעי ומה חטאתי?" השיב הלסטים: "אמת דברך, חף אתה מפשע ולא עון, אבל זאת מלאכתי וממנה פרנסתי ופרנסת בני ביתי וע"כ [ועל כן] אין אני נוהג הפרש במלאכתי זאת בין אויב לאוהב ולאדם לא אכנה." והתחיל הזקן להתנפל לפניו באלף מיני תחנונים להיות לו נפשו לשלל וגם את הכל יקח משוב רצונו והשלמת דעתו. אבל הרוצח לא שת לבו לדברים האלה ושפך כעסו וחמתו והיישיר קנה השריפה כנגד לבו של הזקן ויאמר אליו בחרי אף: "אי זקן שוטה הלא ידעת כי מפני שאני תלמידך, ואתה מורי ורבי ולמדתי תורה יחד, נכמרו רחומי ואני נותן לך זמן להתודות ולשוב אל ד', טרם אמיתך

בקנה השריפה אשר בידי. מה תרבה תחינות להציל את נפשך. מהר התודה כי היום קצר ולא אוכל לעצור עוד."

ויהי כאשר ראה הזקן כי כלתה אליו הרעה ואין מיד העריץ ההוא מציל, נתחכם הזקן העני וכה סידר דבריו אל הלסטים וכה ענהו: "בני ותלמידי הידעת מה דקיי"ל [דקיימא לן] בכל התורה כולה לא שביק אינש היתירא ואכל איסורא. [לא עוזב אדם היתר, ואוכל איסור (תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה, דף לט עמוד ב)] "הלסטים: "ידעתי ומאי נפקא מינה ואיה הוא ההיתר הזה איהו?" הזקן: "ההיתר ידוע ונגלה: הבא להרגך השכם להרגו." הלסטים: "מי הוא זה אשר יבא להרגני? האתה הקנה הרצוף כי תם כחך ובטל מן העולם." הזקן: "המתן ותשמע הדברים עד תומם אך אם אתה לו שמעני. שב בני על הארץ כמעט רגע והקנה שריפה לעולם בידך, ואני אבוא אחר כך בכח גדול במטה אשר בידי להכותך כאלו מכה של חלל אני מכה אותך בחרב וחנית ותניח עצמך שאני אכה אותך הכאה אחת בלבד. ואח"כ אתה תקום כגבור ואיש מלחמה בזעם גדול לקיים בעצמך הבא להרגך השכם להרגו וזהו שאמרתי לך בתחילת דברי לא שביק אינש היתירא ואכל איסורא כי אחרי שמלאכתך זאת היא לתיאבון ולא להכעיס אם כן כל מקום שיש ביכלתך לעשות הדבר בהיתר ודינא ראוי לך להניח דרך האיסור ומאת ה' מן השמים היה כי אותו שעה שעת רצון היתה והלסטים הנ"ל נתפתה בדברי הזקן כי אמר נבל בלבו מה היא הכאת הזקן הזה ומה כחו יפה כי אין בו כח אפילו להזיק פרעוש אחד. כ"ש רם הקומה ואיש זרוע כמוני. ויען ויאמר כן אעשה כאשר דברת לעשות רצונך חפצתי גם את הדבר הזה אעשה. וישב על הארץ ישיבת עראי וקנה השריפה בידו משענת אחת מעץ קשה כאבן ובקצה המטה חתיכת ברזל תקועה יפה יפה עוביה כעובי שלשה אצבעות וארכה ארבע וישא החכם הזקן עיניו למרום ויצעק בקול מר כשופר אהה ה' אלקים עשה עמי תשועה גדולה ופורקן כיום הזה להושיע משופטי נפשי ותן בי כח אמיץ להכותו מכה של חלל פעם אחת ולא אשנה. ויהי ככלותו לשפוך את לבו לפני ה' התגבר הזקן כארי ויכהו הכאה גדולה בלי חמלה על צדעי הלסטים

בקנה השריפה אשר בידי מה תרבה תחינות להציל את נפשך. מהר התודה כי היום קצר ולא אוכל לעצור עוד."

ויהי כאשר ראה הזקן כי כלתה אליו הרעה ואין מיד העריץ ההוא מציל, נתחכם הזקן העני וכה סידר דבריו אל הלסטים וכה ענהו בני ותלמידי הידעת מה דקיי"ל בכל התורה כולה לא שביק אינש היתירא ואכל איסורא. הלסטים: ידעתי ומאי נפקא מינה ואיה הוא ההיתר הזה איהו. הזקן: ההיתר ידוע ונגלה הבא להרגך השכם להרגו. הלסטים: מי הוא זה אשר יבא להרגני האתה הקנה הרצוף כי תם כחך ובטל מן העולם. הזקן: המתן ותשמע הדברים עד תומם אך אם אתה לו שמעני שפ בני על הארץ כמעט רגע והקנה שריפה לעולם בידך ואתה עשה עצמך כאלו מכה יאני אבוא אחר כך בכח גדול במטה אשר בידי להכותך כאלו מכה של חלל אני מכה אותך בחרב וחנית ותניח עצמך שאני אכה אותך הכאה אחת בלבד. ואח"כ אתה תקום כגבור ואיש מלחמה בזעם גדול לקיים בעצמך הבא להרגך השכם להרגו וזהו שאמרתי לך בתחילת דברי לא שביק אינש היתירא ואכל איסורא כי אחרי שמלאכתך זאת היא לתיאבון ולא להכעיס אם כן כל מקום שיש ביכלתך לעשות הדבר בהיתר ודינא ראוי לך להניח דרך האיסור ומאת ה' מן השמים היה כי אותו שעה שעת רצון היתה והלסטים הנ"ל נתפתה בדברי הזקן כי אמר נבל בלבו מה היא הכאת הזקן הזה ומה כחו יפה כי אין בו כח אפילו להזיק פרעוש אחד. כ"ש רם הקומה ואיש זרוע כמוני. ויען ויאמר כן אעשה כאשר דברת לעשות רצונך חפצתי גם את הדבר הזה אעשה. וישב על הארץ ישיבת עראי וקנה השריפה בידו משענת אחת מעץ קשה כאבן ובקצה המטה חתיכת ברזל תקועה יפה יפה עוביה כעובי שלשה אצבעות וארכה ארבע וישא החכם הזקן עיניו למרום ויצעק בקול מר כשופר אהה ה' אלקים עשה עמי תשועה גדולה ופורקן כיום הזה להושיע משופטי נפשי ותן בי כח אמיץ להכותו מכה של חלל פעם אחת ולא אשנה. ויהי ככלותו לשפוך את לבו לפני ה' התגבר הזקן כארי ויכהו הכאה גדולה בלי חמלה על צדעי הלסטים

לא שביק אינש היתירא ואכל איסורא כי אחרי שמלאכתך זאת היא לתיאבון ולא להכעיס, אם כן כל מקום שיש ביכלתך לעשות הדבר בהיתר ודינא ראוי לך להניח דרך האיסור. ומאת ה' מן השמים היה כי אותו שעה שעת רצון היתה והלסטים הנ"ל נתפתה בדברי הזקן כי אמר נבל בלבו: מה היא הכאת הזקן הזה ומה כחו יפה, כי אין בו כח אפילו להזיק פרעוש אחד כ"ש [כל שכן] רם הקומה ואיש זרוע כמוני. ויען ויאמר: "כן אעשה כאשר דברת לעשות רצונך חפצתי. גם את הדבר הזה אעשה." וישב על הארץ ישיבת עראי וקנה השריפה בידו. משענת אחת מעץ קשה כאבן ובקצה המטה חתיכת ברזל תקועה יפה יפה עוביה כעובי שלשה אצבעות וארכה ארבע. וישא החכם הזקן עיניו למרום ויצעק בקול מר כשופר: "אהה ה' אלקים עשה עמי תשועה גדולה ופורקן כיום הזה להושיע משופטי נפשי ותן בי כח אמיץ להכותו מכה של חלל פעם אחת ולא אשנה." ויהי ככלותו לשפוך את לבו לפני ה' התגבר הזקן כארי ויכהו הכאה גדולה בלי חמלה על צדעי הלסטים

עד נפלו לארץ מרוב העילוף הנפלא כמעט נופל מת כהרוג מפרפר ואדהכי והכי [ובינתיים] נפלה מידו קנה השריפה ויזדרז הזקן חיש קל וישלח ידו ויקחה מעל הארץ ויתקעה בבטנו כן יאבדו כל אויבך ד' ואוהביו כצאת השמש בגבורתו כי נתקיים בהחכם ההוא מקרא מלא והחכמה תחיה בעליה כי באמת ידע בעצמו לקיים הכלל הנדול והנורא הבא להרגך השכם להרגו כזה כן זה לא נופל דבר: בגבורתו, כי נתקיים בהחכם ההוא מקרא מלא 'והחכמה תחיה בעליה' כי באמת ידע בעצמו לקיים הכלל הגדול והנורא 'הבא להרגך השכם להרגו' כזה כן זה לא נופל דבר: